

F. J. GOEDHART

Amsterdam, 6 September 1955
 Joh. Verhulststraat 80

De Heer Dr W. Drees,
 Beeklaan 502,
 's-Gravenhage.

Waarde Drees,

Tijdens het jongste week-end is Mr Moh. Zain, rechterhand van de Indonesische ambassadeur te Londen, hier te lande geweest om in opdracht van Mr Anak Agoeng, de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken, enige sonderingen te verrichten. Men is in Djakarta terecht van mening, dat men op het Hoge Commissariaat te 's-Gravenhage niet beschikt over krachten, die de capaciteiten hebben om dergelijk werk te verrichten.

In het kader van zijn sonderingen is Zain ook bij mij op bezoek geweest. Hij deelde mede, dat de nieuwe Indonesische regering zich voorzichtig verder van het Oostblok wil gaan distantiëren en meer toenadering bij het Westen wil gaan zoeken. In verband hiermede had Djakarta b.v. een reprimande toegediend aan Mr Sjarif, die op 17 Augustus j.l. als Indonesisch chargé d'affaires een door communisten georganiseerde vergadering in Amsterdam had bijgewoond. Zain zei verder, dat het kabinet-Harahap eveneens toenadering tot Nederland wenste en zo veel mogelijk de bekende ruziepunten zou willen liquideren. Hij vroeg mij wat Djakarta met het oog hierop het beste doen kon. Ik heb hem geantwoord, dat Djakarta om te beginnen de ontvoerde Nederlandse politiemans Van Krieken in vrijheid zou moeten stellen en onder aanbieding van schadevergoeding en excuses naar Nieuw-Guinea zou moeten terug brengen. Verder zou er terstond een einde gemaakt moeten worden aan het schandaal van de Nigo-processen. Djakarta zou in dit verband alle betrokken arrestanten in vrijheid moeten stellen en schadevergoeding voor het aangedane leed moeten aanbieden. Een Indonesische commissie van onderzoek zou openlijk kunnen verklaren, dat er in het geheel geen Nigo bestaat en dat alle verhalen, die hier over in omloop zijn gebracht, kwaadaardige fantasie waren. Wilde men een volkomen afdoende behandeling van deze affaire nastreven, dan zou men m.i. de verantwoordelijke regisseur van deze frame-up moeten arresteren en berechten. Een derde punt, dat mij van groot belang leek, zou de benoeming zijn van een volwaardige Indonesische ambassadeur in Den Haag, die zich niet zou moeten onderscheiden door vijandschap tegenover ons land of door het regelmatig verwekken van anti-Nederlandse incidenten.

Zain antwoordde hierop, dat hij mijn suggestie in de kwestie Van Krieken volmaakt redelijk vond. Inzake de Nigo-processen was hij minder optimistisch. Hij wees erop, dat in het proces-Schmutzer reeds drie vrijspraken waren gevallen en hij verwachtte, dat er nog een grote reeks van andere vrijspraken spoedig zou volgen. Deze wijze van afdoening leek hem beter, dan het voorstel, dat ik hem suggereerde. Het gezicht van de

Indonesische justitie werd er in elk geval mee gered en de slachtoffers zouden toch vrijgesproken worden en op vrije voeten komen. Hij geloofde wel, dat wij hierop zouden mogen rekenen. Inzake de diplomatieke vertegenwoordiging in Den Haag, deelde hij mij mede, dat Djakarta op het ogenblik het denkbeeld in overweging had Mr Moh. Roem tot ambassadeur te benoemen, waarbij Den Haag hem als standplaats aangewezen zou worden. Zain meende, dat dit een belangrijke stap vooruit zou kunnen zijn, hetgeen ik beaamde.

In opdracht van Mr Anak Agoeng, wilde Zain ingelicht worden over twee acute kwesties. Deze zaken waren:

Ie Tijdens de onderhandelingen tot herziening van de R.T.C.-accorden, die indertijd in Den Haag plaats vonden, stelde Nederland zich op het standpunt, dat de Unie-liquidatie en de Finec gelijktijdig en in onderlinge samenhang behandeld moesten worden. Het kabinet-Ali was het daarmee toen niet eens, zodat de Indonesische delegatie zich op het standpunt stelde, dat voor alles eerst de Unie geliquideerd moest worden; later zou men dan wel in afzonderlijke onderhandelingen de financieel-economische kwesties bespreken. Nederland legde zich tenslotte bij deze procedure neer. Toen het resultaat van de bespreking bekend werd, hief de Indonesische oppositie een waar gehuil aan en zij betichtte de Indonesische delegatie ervan zich in Den Haag in de luren te hebben laten leggen. Wat had men aan liquidatie van de Unie, die toch alleen maar op papier bestaan had, wanneer de financieel-economische regelingen, die zo nadelig waren voor Indonesië, gehandhaafd zouden blijven? De consequentie van deze critiek was dat de parlementaire oppositie weigerde mee te werken aan de ratificatie van de Unie-liquidatie. Sinds de val van het kabinet-Ali is de oppositie thans regeringsblok geworden. Men zit nu vast aan de critiek, die men in de oppositieperiode uitgebracht heeft. Het kabinet-Harahap kan dientengevolge op het ogenblik geen voorstel indienen om de liquidatie van de Unie te ratificeren. Het is politiek verplicht Nederland eerst om hervatting van de besprekingen te vragen, teneinde wijziging van de financieel-economische regelingen tot stand te brengen. Zain wilde er zich nu van vergewissen, of Nederland tot een dergelijke procedure bereid gevonden zou kunnen worden. Ik heb geantwoord hierop niet met zekerheid te kunnen reageren. Het punt, zoals hij het stelde, was naar mijn weten in Nederlandse politieke kringen tot nog toe niet aan de orde geweest. Persoonlijk zag ik evenwel geen grote moeilijkheden in deze kwestie opdoemen. Naar mijn gevoelens hebben wij er het grootste belang bij de

nieuwe Indonesische regering, die breken wil met het negativistische en destructieve bewind van haar voorganger, zo veel mogelijk behulpzaam te zijn. Indien Nederland deze hulp kan verlenen, zonder zichzelf daarmee tegelijkertijd ernstig te schaden, kan m.i. wel verwacht worden, dat dergelijke hulp gegeven zou worden.

IIE Het tweede punt betrof uit de aard van de zaak Nieuw-Guinea. Hatta had de Irian-affaire liefst helemaal niet in het programma van het kabinet-Harahap opgenomen. Wat hem betreft, had men deze zaak het beste voor b.v. 25 jaar in de ijskast kunnen leggen. Hij staat weliswaar op het standpunt, dat Nieuw-Guinea op een goede dag aan Indonesië overgedragen dient te worden, maar hij vindt dit helemaal geen dringende affaire en hij vindt verder, dat Indonesië veel beter zou doen geen tijd, geld en energie aan deze opgeblazen zaak te spenderen. Politiek-psychologisch was het echter in Indonesië volstrekt onmogelijk om naar dit inzicht te handelen. De agitatie om de Irian-zaak heeft jaren lang de felste emoties opgeroepen. Een Indonesische regering, die dit feit eenvoudig zou negeren, zou zichzelf daarmee in een onhoudbare positie brengen. Als uitvloeisel van de Bandoeng-conferentie was de Irian-zaak door het kabinet-Ali reeds opnieuw bij de UNO aanhangig gemaakt. Het kabinet-Harahap zat nu met de gebakken peren. Het zou liefst van deze UNO-behandeling af willen, omdat een dergelijke behandeling in strijd is met haar verlangen tot betere relaties met het Westen te komen. Het is evenwel onmogelijk de zaak eenvoudig van de agenda af te laten halen. Aan de vooravond van de verkiezingen in Indonesië zou dat voor Masjoemi en PSI op electorale zelfmoord neerkomen. Men vroeg zich nu in Djakarta af, of Den Haag niet een of andere zet zou kunnen doen in de Irian-kwestie, die het de Indonesische regering mogelijk zou maken om de zaak bij de UNO van de agenda te doen afvoeren. Ik heb hierop geantwoord, dat deze gedachtengang mij begrijpelijk en acceptabel leek, maar dat ik geen kans zag om een Nederlandse zet te bedenken, die voor het beoogde doel afdoende zou zijn, maar die tegelijkertijd het Nederlandse standpunt niet zou aantasten of ondermijnen. Zain antwoordde, dat een voorstel tot het heropenen van besprekingen tussen beide partijen, waarbij nadrukkelijk gestipuleerd zou worden, dat beide partijen hun standpunt volledig handhaafden, reeds voldoende zou zijn. Ik voerde hier tegen aan, dat een dergelijk voorstel mij volkomen onvruchtbaar leek, omdat iedereen bij voorbaat zou kunnen begrijpen, dat dergelijke be-

Amsterdam, 6 September 1955
Joh. Verhulststraat 80

sprekingen zelfs theoretisch niet tot een resultaat zouden kunnen leiden. Een dergelijk voorstel zou dus een duidelijk leeg gebaar zijn en het kennelijk karakter van een manoeuvre dragen. Bij enig nadenken moest Zain toegeven, dat deze critiek juist was. Hij vroeg, of er dan van Nederlandse kant niet iets anders bedacht zou kunnen worden, waardoor Djakarta met goed fatsoen van de UNO-behandeling af zou kunnen komen. Ik beloofde hem hier over na te zullen denken, maar ik voegde eraan toe, dat ik vreesde geen oplossing te zullen kunnen vinden.

Het lijkt mij nuttig je van dit gesprek op de hoogte te stellen. Wij hebben er zowel uit zuiver Nederlands, als uit algemeen Westers gezichtspunt belang bij Masjoemi en PSI behulpzaam te zijn in hun strijd tegen PKI en de Soekarnisten van de PNI. Om deze opvatting behoorlijk tot gelding te doen komen, hebben wij meer politiek vernuft en inventieve fantasie nodig, dan waarover het bureau Blom op het Plein beschikt. Met het oog hierop beveel ik deze zaak gaarne in je persoonlijke aandacht aan. De Indonesische verkiezingscampagne is reeds gaande en de UNO-zitting zal eveneens zeer spoedig een aanvang nemen. Veel tijd is er dus niet beschikbaar.

Met beste groeten,

(F.J. Goedhart)